SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Lausunto

4.6.2021

20-200656

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Asiantuntijakuulemis- ja lausuntopyyntö liittyen hallituksen vuosikertomukseen 2020

STM:n lausunto liittyen hallituksen vuosikertomukseen 2020 sekä eduskunnan vastaukseen EV 24/2005 vp ja eduskunnan kirjelmään EK 49/2018

Vanhemmuudesta työnantajalle aiheutuvien kustannusten jakaminen yhteisvastuullisesti kaikkien työnantajien kesken (HE 195/2004 vp – EV 24/2005 vp)

Lainsäädäntömuutokset perhevapaauudistuksen toteuttamiseksi mahdollisimman pikaisesti (Tasa-arvovaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018; K 22/2018 vp – EK 49/2018)

Kustannukset ja miten niitä korvataan

Perhevapaista työnantajille aiheutuvat kustannukset voidaan jakaa suoriin ja epäsuoriin sekä sopimusperusteisiin (työ- virkaehtosopimuksiin perustuviin) ja lakisääteisiin kustannuksiin. Suoria kustannuksia ovat palkkakustannukset perhevapaan ajalta sekä vapaan ajalta kertyneen vuosiloman kustannukset. Lisäksi palkkakustannuksia syntyy työntekijän tilapäisen hoitovapaan (vapaa alle 10 v. sairaan lapsen hoitamiseksi) ajalta. Epäsuoria kustannuksia syntyy mm. töiden järjestelyyn ja sijaisen rekrytointiin liittyen. Lisäksi vanhemmuuteen liittyvinä kustannuksina voidaan pitää raskauden aiheuttamista sairauspoissaoloista työnantajalle aiheutuvia kustannuksia. Yksittäiselle työnantajalle aiheutuvien kustannusten määrä vaihtelee siten huomattavasti.

Työnantajan palkkakustannuksia korvataan maksamalla vanhempainpäiväraha työnantajalle palkallisen äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaan ajalta. Lisäksi vapaan ajalta kertyneen lakisääteisen vuosiloman vuosilomapalkka sivukuluineen korvataan työnantajalle täysimääräisesti. Eduskunnan lausuman (EV 24/2005 vp) jälkeen vanhempainpäivärahan tasoa on korotettu sekä vuosilomakustannuskorvauksen laskentaa on muutettu siten, että ne kompensoivat aiempaa paremmin työnantajan kustannuksia (HE 112/2006 vp).

Lisäksi työnantajille perhevapaista aiheutuvia kustannuksia korvataan 2500 euron perhevapaakorvauksella, joka tuli käyttöön 1.4.2017 (HE 163/2016 vp). Korvaus on suunnattu äitiysvapaalle jäävien työntekijöiden työnantajille. Välillisesti korvauksen tavoitteena on parantaa naisten tasa-arvoista kohtelua työmarkkinoilla ja edistää työllistymistä.

Vanhempainpäivärahat, vuosilomakustannuskorvaus sekä perhevapaakorvaus rahoitetaan sairausvakuutuksen työtulovakuutuksesta. Työtulovakuutus rahoitetaan valtion osuudella, työnantajien sairausvakuutusmaksuilla sekä palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksuilla. Työtulovakuutuksen rahoitukseen osallistuvat siis kaikki työnantajat ja työntekijät.

Perhevapaiden uudistaminen

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Sosiaali- ja terveysministeriö				
PL 33 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 8 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	02951 63415 +358 2951 63415	kirjaamo@stm.fi stm.fi

Perhevapaiden jakautuminen nykyistä tasaisemmin molempien vanhempien kesken on nähty merkittävänä keinona paitsi edistää naisten työmarkkina-asemaa myös jakaa vapaista aiheutuvia kustannuksia tasaisemmin molempien vanhempien työnantajien kesken. Myös sosiaali- ja terveysvaliokunta totesi mietinnössään (StVM 29/2016 vp.) em. hallituksen esitystä HE 163/2016 vp käsitellessään, että perhevapaiden tasaisempi jakautuminen miesten ja naisten kesken parantaisi naisten asemaa työmarkkinoilla sekä samalla vahvistaisi isän osallistumista lapsen hoitoon ja kasvatukseen jo varhaislapsuudessa. Valiokunta katsoi, että perhevapaajärjestelmän uudistamistarpeita olisi hyvä arvioida.

Perhevapaauudistusta on valmisteltu kolmikantaisissa työryhmissä sosiaali- ja terveysministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön johdolla. Uudistuksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti perhevapaiden ja hoitovastuun nykyistä tasaisempi jakautuminen vanhempien kesken. Tavoitteena on myös, että yhdenvertaisuus ja tasa-arvo työelämässä vahvistuvat ja sukupuolten väliset palkkaerot pienenevät.

Uudistusta koskeva hallituksen esitysluonnos (hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi) oli lausuntokierroksella keväällä 2021. Myös lainsäädännön arviointineuvosto on antanut esitysluonnoksesta lausuntonsa. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokaudella 2021 ja uudistus tulisi voimaan 1.8.2022.

Neuvotteleva virkamies Eva Ojala